

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Načelen boj

Boj proti Jugoslovanski strok. zvezi je star kakor je stara organizacija sama. Ustanovitev našega krščansko socialističnega gibanja je že pomenila sama na sebi revolucijo v slovenskem katoliškem krogu. To gibanje je bilo že takoj ob začetku namenjeno slovenskemu delovnemu človeku za obrambo njegovih gospodarskih in duhovnih pravic. Čim bolj se je kapitalizem razvijal, tem večje je bilo nasprotstvo temu našemu gibanju. Vedeti moramo dobro, da niso katoličani samo delavci, kmetje in obrtniki, ampak tudi tako zvali gospodarstveniki, ki jim je moderen kapitalizem nadel neko zavest, kot da so oni privilegirani stan, ki imajo prav povsod pravico odločati, tako v gospodarstvu, v politiki in tudi v socialnem vprašanju.

In tako smo videli, posebno po Krekovi smrti, da je bilo naše gibanje prav povsod odvrnjeno, in celo strokovno organizacijo Jugoslovanske strokovne zveze so hoteli popolnoma izriniti na zapeček, kot da je v življenju slovenskega naroda sploh ni.

Kako so ti ljudje razumeli delavsko vprašanje, nam prav jasno pojasni neka tozadevna konferenca, ki se je vršila že pred več kot deset leti. Takrat je že padel v gotovem krogu predlog, da naj se proti Jugoslovanski strokovni zvezi ustanovi nova katoliška delavska organizacija, ki bo imela zgolj podoben značaj, to se pravi, da delavci lahko zbirajo neke prispevke, s katerimi bodo potem drug drugemu pomagali, če bo kateri bodisi brezposeln ali pa sploh potreben vzajemne pomoči. Da bi pa delavec imel pravico boriti se za svoje gospodarske koristi, pa naj bo to v podjetju ali izven njega, o tem po mnenju teh ljudi ni govora.

Koliko je v tej miselnosti pravega krščanskega duha, si lahko vsakdo sam predstavlja, koliko pa je krščanskega duha potem tudi v taki družbi, nam pa kažejo razmere v gospodarskih podjetjih, kjer ni nobene delavske organizacije.

Obstoj in delo Jugoslovanske strokovne zveze na ta način ni vprašanje le kakega konkurenčnega značaja med dvema organizacijama, niti ni boj nekaj ljudi, da si ohranijo svoje naslove, kakor radi ponižujejo karakterizirajo gotovi ljudje naše gibanje. Jugoslovanska strokovna zveza pomeni danes veliko več. Ona je predstavljateljica pravega živega dejavnega krščanskega duha proti obledelemu duhu, samo na videz še krščanskemu. Krščanstvo je vendar občestvo verujočih v zmago pravice in ljubezni, v zmago Kristusa in njegovih nauk za srečo človeštva.

Ali je kaj čudno, da krščanstvo dandanes v svetu toliko trpi? Dokler bo zmagovala v človeški družbi miselnost naših magnatnikov, je prav gotovo, da delavstvo v krščanstvu ne more videti tega, kar bi bilo nujno potrebno. Zato smo imeli pred desetletjem nešteto primerov, da so bili člani naših verskih in prosvetnih organizacij tudi včlanjeni v strokovnih sindikatih katolištvu nasprotnih nazorov.

Temu nezdravemu pojavu je hotela Jugoslovanska strokovna zveza napraviti konec s tem, da se je po krščanskih nazorih borila za delavstvo, njegovo pravico in dostojanstvo. Krenila je po svojih načelih pravo in izrazilo delavsko pot, ne menec se za to, kaj pravijo drugi. Vsa nasprotovanja, ki jih je JSZ doživljala na tej svoji pra-

Svoboda delavskih strokovnih organizacij

Občni zbor JSZ je z ozirom na svobodo delavskih strokovnih organizacij sklenil tole resolucijo:

Smo pristaši svobodnih delavskih strokovnih organizacij. Pripadnost k svobodnim delavskim strokovnim organizacijam temelji v našem krščanskem svetovnem nazoru.

Krščanstvo zahteva: svobodo človekove osebnosti in svobodo udejstvovanja človekove osebnosti tudi, ko se združijo v organizacije. To svobodo je slovesno poudaril veliki socialni papež Leon XIII. v znani delavski okrožnici, ko je izrekel, da mora imeti delavstvo svobodo ne le ustanovljati organizacije, ki spadajo v zasebno pravni red, temveč jim dati tisto uredbo in tista pravila, ki bodo po sodbi ustanoviteljev najboljše služila določenemu smotru.

To načelo je prevzel in še posebej naglasil tudi pokojni papež Pij XI. v del. okrožnici »Quadragesimo anno«.

Svoboda delavskih strokovnih organizacij pa ni utemeljena le v krščanstvu, ampak v naravi sami. Kajti le v popolni svobodi se more delavstvo učinkovito udejstvovati in uveljavljati v boju za svoje pravice. Ta svoboda je potrebna zlasti sedaj, ko so napovedali podjetniki organiziran boj kolektivnim pogodbam in svobodnemu udejstvovanju zastopnikov delavstva v podjetjih.

Resolucija dovolj jasno poudari in navaja načelne razloge, zakaj morajo imeti delavske strokovne organizacije svobodo. Vendar pa ne bo odveč, če to vprašanje še nekoliko bolj obdelamo.

Delavstvo trpi največ zaradi tega, ker se še ni moglo uveljaviti v družbi kot poseben stan z vsemi pravicami, katere ima vsak stan. Tudi se ni mogel še uveljaviti v družbi s svojimi zahtevami: Da imej v družbi vsak stan toliko pravice in tisti položaj, ki mu pripada z ozirom na njegove doprinose za družbo in z ozirom na njegovo važnost za družbo.

Kateri je tisti stan, kateri je za družbo najvažnejši, ve vsak. Prav nazorno je to povedal papež Leon XIII. v svoji okrožnici »Rerum novarum«, v svojem tako važnem stavku, namreč, da izvira bogastvo držav iz dela delavcev. Dоследno temu bi moralo imeti delavstvo v vsaki državi najvidnejši položaj. Dejanske razmere učijo ravno nasprotno. Delavstvo živi večji del brez pravic in brez upoštevanja v družbi.

To je gotovo krivično. Družba prav dobro to ve, pa kljub temu noče popraviti krivic. Nasprotno! Privilegirani

vi poti in jih še doživlja, izvirajo le iz napačnega pojmovanja delovnega človeka.

Tudi ustanovitev nove katoliške delavske organizacije, ki pa se je počasi prelevila v Jugoras, moramo gledati iz tega stališča. Ta organizacija ni prav nič drugega kot dete stare miselnosti ljudi, ki menijo samo to, da delavec nima prav nobene pravice boriti se za svoj gospodarski in kulturni napredek.

Vprašanje Jugoslovanske strokovne zveze je vprašanje svobodne delavske borbe po krščanskih načelih, kot je to želel in zahteval pokojni dr. J. Krek

ci družbe se trudijo z vsemi silami in sredstvi, da bi te krivice ostale, ali pa da bi se celo še povečale.

Delavstvu ne preostane drugega, da gre v boj za te pravice. Življenje ga je naučilo, da bo samo to imel, kar si bo priboril. Borba pa zahteva naporov, dušnih in telesnih. Najprvo mora delavstvo svoj stan dograditi. Svoj stan mora spoznati tudi notranje. Zahteve stanu mora znati razložiti in utemeljiti. Najbolj je pa potrebno, da zna govoriti jezik svoje dobe. Ne pomaga nič. Govoriti mora v jeziku, v katerem govore zlasti privilegiranci v družbi. To je: delavstvo mora poznati vse probleme, ki vzdržujejo in gibljejo družbo. Poznati mora gospodarstvo, ustroj države, zakonodaje itd.

Taka vzgoja, tak razvoj iz neoblegljene otroka v krepkega moža zahteva velikih naporov, notranje pojelekjenjih značajev, notranje samostojnosti in notranje pripravljenosti na žrtve in boje. Take značaje treba vzgajati. Kje naj dobi delavstvo tako vzgojo? Te ne more dobiti niti v zavodih, ki bi jih osnovala država, niti v ustanovah, ampak le v ustanovah, ki si jih je zgradilo delavstvo samo in z lastnimi sredstvi.

Pri ustanavljanju in izbiri takih ustanov odnosno organizaciji mora imeti delavstvo popolno svobodo. Kajti le v isti organizaciji, kateri pripada delavec s srcem in razumom, bo mogel tudi samega sebe takorekoč vtelesiti. Smatral se bo za del tega občestva in čutil tudi obveznost v svoji vesti, da vse doprinese, kar je potrebno, da bi to občestvo delavsko, kateremu pripada po svoji svobodni odločitvi, vedno bolj napredovalo in se vedno bolj blizalo svojemu cilju, to je, da bi čim več doprineslo za dvig in rast delavskega stanu. Svoboda in pripadnost k gotovi organizaciji je utemeljena v naravi delavca in v naravi stvari same. Ta svoboda — svoboda osebnosti človekove in svoboda, če se več svobodnih osebnosti združi, da bi dosegla gotov namen —, je pa zlasti zaščiten in negovana v krščanstvu.

Zato ni slučaj, da se ravno največji krščanski duhovi potegujejo za to svobodo in jo tudi branijo. Dоследno temu je dolžan vsak kristjan, da brani in neguje to svobodo.

Zaradi tega ni slučaj, da je kardinal Verdier rekel zastopnikom krščanske internacionale leta 1937. v Parizu: »Vi ste predstavniki svobode.«

Zato tudi ni slučaj, da se je zastopnik krščanske internacionale protivil, da bi mogli biti člani mednarodnega

in obe veliki socialni okrožnici papežev Leona XIII. in Pija XI. Boj tako imenovane politične katoliške skupnosti in slovenskega dela Jugorasa proti JSZ, je boj starokopitnega katoliškega mnenja proti duhu dr. J. Kreka. Naše članstvo prav dobro razume ta veliki boj in je tako izrazilo in jasno prav v tekočem letu že večkrat povedalo svoje mnenje, kot še nikoli, želimo le to, da nas razume vsa dobrohotna katoliška javnost in Jugoslovansko strokovno zvezo podpre v njenem idealnem in požrtvovalnem stremljenju v korist procvita krščanske miselnosti med slovenskim narodom. S. Ž.

urada dela tudi zastopniki bivših avstrijskih (Sušnikovih) strokovnih organizacij in zastopniki ruskih organizacij, ker se jih ni moglo smatrati za zastopnike svobodnih organizacij.

Iz istega razloga ni sprejela krščanska internacionala avstrijskih strokovnih organizacij, dasi so izpovedale krščanski svetovni nazor.

Tudi poljski episkopat je vodila ista ideja, da je odklonila vabilo, da bi pristal na enotne katoliške organizacije in da je v posebni okrožnici slovesno izjavil, da se ne sme kratiti svoboda delavskih strokovnih organizacij.

JSZ je krščanska strokovna organizacija. Kot taka je članica tudi krščanske strokovne internacionale. Zato izvršuje odlično krščansko nalogo, ko brani svobodo strokovnih organizacij. Če ne bi tega napravila, bi se izneverila eni izmed največjih in najvažnejših nalog krščanske strokovne organizacije in bi po krivici nosila ime krščanske strokovne organizacije.

Zavedajmo se: Če je katera organizacija proti svobodni delavskih strokovnih organizacij ali dela celo na to, da bi se ukinile svobodne strokovne organizacije, ne dela krščansko, ampak pogansko in v službi kapitalizma in pa svojih »hohštaplarskih« voditeljev.

Občni zbor Strokovne zveze papirničarjev

V nedeljo 20. avgusta t. l. bo redni letni občni zbor zveze ob 9. zjutraj v gostilni Gašperlin v Vevčah.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega običnega zbora. 2. Poročilo o delu zveze in poročilo skupin. 3. Volitev odbora. 4. Govor zastopnika centrale. 5. Razno in sklepi.

V smislu pravil JSZ tvorijo občni zbor delegati krajevnih skupin, ki so bili določeni za centralni občni zbor.

Vse papirniške skupine vabim, da pošljejo svoje zastopnike.

Predsednik.

V juniju so se povišale vloge pri hranilnicah za 17 milijonov dinarjev

Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so narasle v juniju 1939 pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah vloge na knjižice za 7,5 milijonov na 664,4 milijone, v tekočem računu za 9,7 milijonov na 468,8 milijonov in skupne vloge za 17.280.769 na 1.133.167.972 dinarjev, torej za več kot 1 1/2%. Vloge na knjižice so narasle pri 14, v tekočem računu tudi pri 14, skupne vloge pa celo pri 16 hranilnicah, torej pri večini. Tudi število vlagateljev se je pomnožilo pri večjem številu hranilnic, namreč število knjižic pri 14, število tekočih računov pri 8, skupno število vlagateljev pa pri 15 hranilnicah ter znaša sedaj 131.701.

Te prav razveseljive številke dokazujejo, da so se vlagatelji naših denarnih zavodov že pomirili in prinašajo zopet svoje vloge v večjih zneskih v denarne zavode.

Strokovna poročila

Vzorna službena pogodba

»Delavska politika« z dne 10. oktobra je prinesla naslednjo službeno pogodbo med delodajalsko zbornico v Ljubljani in referentom g. Preželj Francetom.

1. Delavska zbornica, ki se v nadaljnjem besedilu te službene pogodbe imenuje »službodavec«, sprejme v službo gospoda Preželj Franceta, ki se v nadaljnjem besedilu te pogodbe imenuje »službojmenik«.

2. Službodavec sprejme službojmenika v službo za čas življenja službojmenika, in sicer na osnovi 3. odstavka § 1158. obč. drž. zakonika ohranjenemu § 233 obrtnega zakona. Služba je doživljenjska, t. j. dosmrtna službeno razmerje je doživljenjsko, t. j. dosmrtno in je za časa življenja službojmenika neodpovedljivo, to pa tako, da se ga namesti kot referenta v okviru svojega zakonitega delokroga.

3. Službojmenik službojmenika znašajo mesečno 3.600 dinarjev. Službeni prejemki se vsako leto zvišajo za 100 din toliko časa, da doseže mesečni znesek 4.500 din. Službodavec se zaveže, da mu pravočasno preskrbi v svojem rednem in v svojih izrednih proračunih za kritje vseh obveznosti iz te službene pogodbe.

4. Vsi navedeni službeni prejemki so čisti prejemki brez odbitkov in plača službodavec vse davke, takse, pristojbine, zavarovalne prispevke, pokojninske prispevke in vse eventualne druge davke, ki izvirajo iz te službene pogodbe v celoti sam, ne glede na to, če zakon in obstoječi predpisi del teh davkov oziroma odbitkov prevažajo na službojmenika, v kolikor pač službodavec kot javna ustanova oziroma službojmenik kot javni nameščenelec vseh teh davkov po zakonitih določilih niso oproščeni.

Službodavec se zaveže službojmeniku dokupiti pokojninsko zavarovanje pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani, tako da se je ob vstopu v službo vzel v poštev še celotno dosedanje službovanje službojmenika pri OUZD v Ljubljani, tako da se bo ob vstopu v službo smatralo, da je službojmenik pri Pokojninskem zavodu že zavarovan od 26. marca 1930, in sicer po premiji, ki odpade na današnje službene prejemke. Tudi službojmeniku pripada v prvem letu službovanja tritedenski dopust, v drugem letu štiritedenski dopust in po petih letih pettedenski dopust. Za časa dopusta tečejo službojmeniku neokrnjeni služb. prejemki.

5. V slučaju bolezni pripadajo službojmeniku neokrnjeni prejemki za dobo enega leta. Ako je bolezen daljša od enega leta, more službodavec službeno razmerje odpovedati le, ako je medtem Pokojninski zavod v Ljubljani službojmeniku pravomočno priznal radi te nezakrivljene preprečitve službovanja, to je zaradi bolezni ali nezgode po zakonu o pokojninskem zavarovanju službojmenika pristojne davke. Kadar pa odpade pri službojmeniku zapreka vršiti službo, povzročena bodisi zaradi bolezni ali nezgode, tedaj

predmetno služb. razmerje zopet oživi. Službodavec pa mora v tem primeru sprejeti službojmenika ponovno v službo, mu mora dati zaposlitev v smislu točke 2. te pogodbe in oživijo službojmeniku vse pravice iz predmetne službene pogodbe.

6. Službojmenik obdrži pravico do polnih službenih prejemkov v primeru vpoklica na orožne vaje, ako take vaje trajajo do dva meseca. Ako trajajo orožne vaje več lko dva meseca ali kadar je vpoklican službojmenik k vojakom zaradi vojske ali zaradi mobilizacije, mu pritiče 60 odstotkov prejemkov.

7. Službodavec se izrecno odpoveduje pravici odpovedati službeno razmerje iz naslova odpustnih razlogov, navedenih v § 239. obrtnega zakona, kolikor niso navedeni odpusti oziroma važni razlogi takega značaja, da jih more sodno kazensko oblastvo zasledovati in je službojmenik s pravomočno razsodbo kaz. sodišča zaradi njih obsojen. Na podlagi pravomočne odločbe kazenskega sodišča sme in more službodavec brez odpovedi odpustiti službojmenika in razrešiti predmetno neodpovedljivo službeno razmerje. Proti odpustu pa je dopustna pritožba na disciplinsko razsodišče, ki obstoji iz treh članov. Enega člana imenuje službodavec, enega službojmenik, enega pa kr. banska uprava izmed tamkaj uradujočih banskih svetnikov. Proti razsodbi disciplinskega sodišča pa je dopusten rekurz v 15 dneh od dneva dostavitve razsodbe na okrajno sodišče v Ljubljani, ki o sporu dokončno in pravomočno odloči. Datum pravomočnosti razsodbe okrajnega sodišča v Ljubljani je datum prenehanja predmetnega službenega razmerja. Iz kakih drugih važnih razlogov razrešiti služb. razmerje službodavec zaradi izrecnega odreda ni upravičen.

8. Službojmenik sme odpovedati predmetno neodpovedljivo služb. razmerje po preteku 5 let držec se odpovednega roka 6 mesecev, za službodavca pa je službeno razmerje neodpovedljivo in ga tudi ne more razrešiti s pristankom službojmenika s pričo prisilnosti določb § 1158. obč. drž. zakona.

9. Ako preneha službodavec kot juridična oseba pravno obstojati, preidejo vse te obveznosti iz predmetne pogodbe na tisto ustanovo, ki je dejansko pravni naslednik službodavca ali ki jo zakonodajna ustanovi s istim namenom ali pa na tisto ustanovo ali pa oblastvo, ki je prevzelo pri likvidaciji njegovo premoženje.

Bodoča zakonodaja ne more vplivati ali spreminjati določil predmetne službene pogodbe.

10. Službodavec se odpoveduje pravici ugovarjati tej pogodbi zaradi prikrasbe nad polovico.

11. Službeno razmerje iz te pogodbe se prične s tistim dnem, ko je službojmenik nastopil službo pri službodavcu, potem ko mu je bil izročen odpravek te pogodbe.

je ne more priznati strokovno gibanje niti ne oblast. Ko govorimo o združevalni svobodi, se ne bomo ozirali na ta dozdevna »strokovna« društva, ker potrebujejo zaščito samo prave strokovne organizacije. Dozdevna »strokovna« društva pa samo škodujejo združevalni svobodi in pravim strokovnim organizacijam, če te niso čuječe.

Novi poklicno-strokovni red je končni cilj strokovničarske dejavnosti. Naloga strok. organizacije je namreč ustvarjanje splošno-poklicnih uredb, ki jamčijo organiziranim delavcem posebej in delojemalcem na splošno minimum na delovnih pogojih in zaščito. Oni dan, ko je nastalo prvo strokovno društvo, je bil položen, neglede na njegovo stališče, temeljni kamen poklicno-stanovskemu redu, kajti strokovničarsko delovanje v smeri doseganja poklicnih uredb, je postavilo svoje zahteve, katere mora staviti vsaka strokovna organizacija. In ker drugače ni moglo biti, so zahtevale strokovne organizacije dalekosežne pravice za razpravljanje in določanje delovnih pogojev in so se potrudile, da so pritegnile vprašanja, o katerih so odločali do tedaj sami delodajalci, v okviru razpravljanja in sklepanja delodajalcev in delojemalcev. Kolektivna pogodba, ena prvih splošno-poklicnih uredb, je posledica in uspeh navedenega prepotrebne strokovničarskega delovanja.

Tarifna pogodba in splošno-poklicna uredba — kot se pojmuje v poklicno-stanovskem redu, se pa med seboj ne smeta zamenjavati. Prva je

svoboden dogovor, do katerega država obe stranki kvečjemu napoti ali pa igra vlogo posredovalca; splošna poklicna uredba, ki pride praktično za tarifno pogodbo, pa je dejanje vlade, ki proglašuje med delodajalci in delojemalci sklenjeno pogodbo za splošno obvezno in ji da še zakonito sankcijo. Nekateri se boje, da bo vsled takih uredb padlo zanimanje delavstva za strokovno gibanje. Ta strah pa je neutemeljen. Splošno-poklicne uredbe bodo boljše ali slabše — zavisno bo to od strokovnih organizacij, ki bodo močnejše ali slabejše. V poklicno-stanovskem redu bodo strokovne organizacije vsaj toliko potrebne, če ne še bolj, kot v sedanjem redu. Močne strokovne organizacije pa bodo najboljše varstvo delavstva. Sicer smo pa doživeli v Belgiji, da je paritetni odbor soglasno zahteval, naj se sprejme sklepi proglašene za splošno obvezne. Pri nas imamo zakon, ki pooblašča vlado, da proglašuje za splošno obvezne tarifni dogovor, sklenjen v domači industriji.

Nekateri se boje nevarnosti državnih posredovanj. Toda ali ne posega država stalno v gospodarstvo? Ali ne sklepa država trgovskih pogodb in gospodarskih dogovorov, ali ne upliva ona s svojo finančno politiko na cene in ali se ne uveljavlja zelo močno pri gospodarskih in poklicnih organizacijah. Treba se je vprašati, če bi imelo gospodarstvo dobiček od tega, če bi državne posege vodili strokovnjaški organi. Jaz moram to potrditi. Poklicno-stanovski red bi lahko vršil s tem v zvezi hvaležno nalogo.

Ali res ni moralnih obveznosti?

Pri razgovorih o delavskem vprašanju je omenil zagovornik delavskih pravic, da obstoja pri delavcu v pogledu zaposlitve pri določenem delodajalcu vsaj moralna pravica (dejanjske mu obstoječe zakonodaje ne priznava), pri dotičnem delodajalcu pa moralna dolžnost, da zaposli delavca. Zastopnik podjetja — niti lastnik ni bil — pa je ogorčen pobijal to stališče, češ: »Mi se ne damo vzeti pravice, katere delavce naj zaposlimo ali pa odklonimo.«

To stališče je strogo kapitalistično, ki priznava kapitalu vso pravico in neomejeno oblast. To stališče pa tudi nazorno dokazuje, kdo je povzročitelj in nosilec razrednega boja. Nihče ne more zanikati, da pomeni naziranje delavca o moralni pravici do zaposlitve, poseben breg, stališče zastopnika, ki zanika tako moralno pravico, pa zopet poseben breg. Med obema bregovoma pa je prepad, ki ga ne bo mogoče premostiti, dokler bo zastopnik podjetja vztrajal pri svoji zmoti in pobijal tako moralno pravico.

Stališče zastopnika podjetja je zmotno. Je več razlogov. Omenili bomo pa samo dva.

Zastopnik podjetja ni niti lastnik, ampak samo predstavnik družbe, ki je dala kapital za obrat. Njegovo stališče torej zastopa mnenje, da je družba kot lastnica podjetja neomejena gospodarica in sicer edino zaradi tega, ker je dala kapital. Kapital, sam na sebi mrtev, prevzema funkcije živoga bitja. Kapital ukazuje, odloča in vlada.

Kapital je seveda potreben. Toda je mrtev. Zaradi tega predstavlja v podjetju negativen faktor. Pozitiven faktor predstavlja živa moč, t. j. delovna sila. Če ne bi bilo tega pozitivnega faktorja, bi bil negativen faktor, t. j. kapital brez pomena. Tovarna, pa naj bo še tako moderno opremljena in naj ima še toliko naročil, bo mrtva in nedonosna, če ni zraven pozitivnega faktorja, t. j. človeške delovne sile. Zaradi tega je stališče zastopnika podjetja, ki zagovarja absolutno oblast kapitala zmotno, proti naravno in protinavno.

Drugo vprašanje je: Kdo ustvarja družbene vrednote? Naziranje o absolutni oblasti kapitala nujno predstavlja naziranje, da je kapital, če ne že edin, prav gotovo pa glavni faktor v produkciji in da mu torej pritiče glavni dohodek iz produkcije. Tako naziranje nujno povzroča krivične plače. Še več. Delavstvu se oспорava pravica do lastništva na njegovem lastnem produktu. To je: nasilno se mu odtegnje donos njegovega dela in sicer v taki meri, da ne more živeti dostojnega življenja. To pomeni razdedinjenje delavstva.

Tako naziranje seveda ne more razumeti, da bi se sploh govorilo o kakih moralni pravici do dela. Zakaj?

Prvič ne more razumeti tega, če delavstvo navajo, da je preslabo plačano z ozirom na svojo storitev.

Drugič ne more tudi razumeti tega, kaj pomeni biti zaposlen pri enem in istem podjetju več let. Da vloga v to podjetje leto za letom svojo telesno in duševno silo in da je za to preniko plačan.

Ravno zaradi tega bi mu moralo podjetje priznati vsaj moralno pravico do zaposlitve. Te pravice mu ne bi smelo osporavati brez utemeljenega vzroka. Te pravice mu ne bi smela osporavati zlasti oseba, ki se sklicuje na katoličanstvo.

Zmote raznih pokretov in sistemov ne bodo premagane s papirnatim kričanjem in nasiljem, ampak z dejanskim krščanstvom.

Taka naziranja zastopnika podjetja jih bodo še okrepila, ker ni to naziranje nič drugega, kakor zagovarjanje najbolj brezobzirnega kapitalizma.

Pomanjkanje delavcev v rudarstvu

»Industrijski kurir« piše, da se opazja pri rudarskih podjetjih v severnem delu naše države (torej v Sloveniji) pomanjkanje rudarjev. To pomanjkanje je nastalo zaradi odhoda našega delavstva.

Zasluzki so številčno precejšnji, toda sorazmerno s ceno hrane nič večji kot pri nas, vendar vlečejo, ker nekaj človek le pristi. »Industrijski kurir« pristavlja, da bo treba to emigracijo zabraniti. Vsi mu damo prav! Prej pa je doma treba dvigniti podjetnost, da bodo ljudje doma delali, doma zaslužili in po domače govorili in se za dom navduševali. (Tovarniški vestnik od 15. VI. 1939.)

Se po vsem strinjamo. Ako bi seveda mi kaj takega povedali in napisali bi nam gospodje, kakor so že večkrat, rekli, da je to »demagogija«. Vendar pa vidimo, da temu le ni tako.

Zahvala

Vsem sorodnikom, prijateljem, znanecem se najpriščneje zahvaljujem, ker so me tolažili ob prerani izgubi moje drage ženske Marije Savnik, predilničarke v tovarni platnenih izdelov v Jaršah, ki je položila na o'far materske ljubezni svojo blago dušo. Prav prisrčna hvala g. inž. Kremžarju in g. ravnatelju Reberniku za prekrasen venec. Enaka hvala vsem sodelavkam predilnice, ki so, čeprav težko, žrtvale prekrasen venec svojih dragih sodelavki; nadalje godbi »Domžale« za v srce segajoče žalostinke, osebju predilnice ter delavcem tovarne Bonač v Količevem in sploh vsem, ki so v tako obilnem številu pohiteli na zadnjo pot pokojnice.

Alfonz Savnik.

Nov družabni red in združevalna svoboda

Glavni predstavnik belgijske krščanske strokovne zveze H. Panwels je povedal na mednarodnem kongresu za socialno politiko v Parizu o tej zadevi to-le:

Kot prepričan pristaš poklicno-stanovskega reda moram izjaviti, da sem še mnogo bolj tudi pristaš združevalne svobode strokovnih organizacij, da zahteva naše pojmovanje poklicno-stanovskega reda brezpogojno spoštovanje te svobode in da se ravno v tej točki loči jasno od doslej nastalih korporativnih sestavov. Pridružujem se mnenju msr. de Solagesa. Če naj bo združevalna svoboda žrtev novega reda, raje nočemo poklicno-stanovskega reda.

Vsled našega pojmovanja združevalne svobode se ne moremo zadovoljiti s tem, da bi imel delojemalec pravico, da pristopi ali ne pristopi k edini organizaciji, ki ima uradni monopol ali pa si hoče monopol pridobiti in vsiliti drugim. Pod združevalno pravico razumemo pravico do popolnoma svobodnega pristopa k strokovni organizaciji, ki si jo izberemo brez zunanje ali moralnega pritiska. Samo taka svoboda upošteva človeško dostojan-

stvo in obenem služi bolj kot kakršna koli oblika edine organizacije socialnemu napredku. Združevalna svoboda obstoja: 1. v pravici ustanavljanja poklicnih združenj, 2. v neomejeni možnosti posameznika do svobodne izbire društva in 3. v načelni enakopravnosti posameznih strokovnih smeri. Država mora spoštovati to enakopravnost in ne sme dajati nobeni smeri prednosti recimo iz političnih vzrokov. Če ta pogoj ni izpolnjen, se lahko zgodi, da združevalna svoboda ne obstoja kljub svečanam načelnim izjavam.

Strokovna organizacija pa je samo tista organizacija, ki je bila ustanovljena po delavcih in za delavce, samostojno in za zastopstvo poklicnih koristi delojemalcev, katerih voditelji so izvoljeni od članov in zato odgovarjajo njim in samo njim za svoje poslovanje in strokovničarsko delovanje. Po tej ugotovitvi ni mogoče priznati za prave strokovne organizacije strokovna društva, ki so jih ustanovili delodajalci ali pa drugi v njihovo zaščito, pa naj nosijo katero koli ime. Manjka jim namreč zaupanje. Zato ne morejo trditi, da zastopajo delavstvo in jih za prave strokovne organizaci-

Do naših krajev

Celje

Izlet, ki bi se moral vršiti 20. avgusta, je preložen na 3. septembra. Ta sprememba je bila nujna z ozirom na to, ker za 20. avgust nismo mogli dobiti avtobusa. Vsi izletniki naj vzamejo to obvestilo na znanje in se pripravijo za 3. september. — Odborniki, odbornice! Nocoj v petek, dne 18. avgusta ob 8. zvečer, je v gornji sobi važna seja. Pridite točno!

Škofja Loka

V nedeljo, 20. avgusta, ob pol 10. uri dopoldne se vrši v gostilni »Plevna« sestanek članstva strokovne skupine tekstilnega delavstva iz traške predilnice. Prosimo vse članstvo, da se sestanek gotovo in točno udeleži. — Nekateri delavci iz predilnice pozablja, kakšno mora biti obveščanje s svojimi sodelavci in sodelavkami. Spozabil se je celo tako daleč, da je svoji sodelavki pljunil v obraz i jo zmerjal z nedostojnim izrazom. Opozorjen je bil od g. šefa, da je tako obveščanje nedovoljeno, pa vseeno nič ne pomaga. Mi, ki želimo vsakomur samo dobro, poslednjič opozarjamo fanta, da preneha s svojim nedostojnim vedenjem, sicer bomo v obrambo naše delavske časti prisiljeni poklicati na pomoč oblast, katera bo pač storila z njim to, kar zasluži. Fant, pamet!

Trbovlje

Članski sestanek skupine JSZ se bo vršil v ponedeljek 21. avgusta ob 5. uri popoldne v prostorih skupinskega tajništva. Udeležba je za vse člane strogo obvezna. — Odbor.

Količevo

V nedeljo, 13. avgusta, se je v prostorih stare šole v Dobu vršil članski sestanek naše strokovne skupine papirničarjev Količevo. Sestanek je bil izredno dobro obiskan. Za centralo se je sestaka udeležil tov. tajnik Rozman, ki je poročal o pogajanjih z g. Bonačem glede izrednega nabavnega prispevka. G. Bonač je pristal na izplačilo enkratnega nabavnega prispevka v isti višini kot leta 1938, tako da se izplačilo izvrši pod istimi pogoji kot lani. Nato je zastopnik centrale še poročal o položaju in razmerah JSZ in ugotovil, da vsa borba proti JSZ v zadnjem času ne more zlomiti odpora in vztrajnosti v vrstah JSZ. Delavstvo se namreč zaveda, da JSZ v resnici brani prave koristi delavstva in da se bori za ohranitev svobodnih strokovnih organizacij, kar je za delavstvo predpogoj in osnovna pravica v borbi za njihove življenjske interese. Podal je tudi poročilo o poteku volitev obratnih zaupnikov in pripomnil, kakšnih metod in sredstev so se Jugoslovci posluževali, da so dobili, kakor pišejo, precej veliko število obratnih zaupnikov. — Nato je tov. Rozman še obdelal razmere v skupini in naglašal, da mora članstvo skrbno paziti, da se ne vrinejo v vrste delavstva kaka nesoglasja, kar posebno težko čakajo

nekateri, da bi nastala, ker bi potem lahko v kalnem ribarili. — Nato je poročal še glavni obratni zaupnik in tajnik skupine tov. Pirč o gospodarskem oziru in finančnem stanju skupine. — Po poročilih se je razvila živahna debata, v katero so navzoči člani močno posegli. Rezultat te debate je bil, da naj bi se pri podjetju Bonač izvršila ponovna intervencija, in sicer v tem smislu, da naj bi podjetje ves znesek nabavnega prispevka izplačalo naenkrat. Ta zahteva se bo utemeljevala s tem, da bi delavci radi nakupili jesenske pridelke, katere bi sedaj v jeseni dobili ceneje kakor v zimskem času. Dalje naj bi se skušalo doseči izplačilo prispevka tudi poročenim delavkam, to pa zato, ker so le te povečini že več let v podjetju zaposlene.

Gračnica — Jurklošter

V nedeljo 13. t. m. sta imeli skupini lesnega delavstva v Gračnici in Jurkloštru strokovne sestanke. Oba sestanka, zlasti še v Jurkloštru, sta bila prav dobro obiskana. Poročevalec se je najprej dotaknil vseh važnih vprašanj iz socialne zakonodaje. Ta vprašanja je obdelal tudi občni zbor JSZ in jih je strnil v resolucijo: vprašanje minimalnih mezd, zboljšanje uredbe o zavarovanju za starost in onemoglost, reorganizacija bolniškega in nezgodnega zavarovanja, izvedba brezposelnega zavarovanja, poprava obrtnega zakona.

Preočil je članstvu, da ne bodo ta vprašanja prej rešena zadovoljivo za delavstvo, dokler ne bo delavstvo samo aktivno sodelovalo pri reševanju

teh vprašanj. Aktivnega sodelovanja je pa zmožno le tisto delavstvo, ki je organizirano v svobodnih in neodvisnih strokovnih organizacijah.

Zaradi tega se mora delavstvo boriti za svobodo strokovnih organizacij. Tako borbo voditi smo dolžni zlasti mi katoličani. Govornik je to dokazal z izjavami dveh socialnih papežev: Leona XIII. in Pija XI. ter drugih cerkvenih knezov.

Pomudil se je tudi pri drugih pojavih v strokovnem življenju, katere je ustvarilo meščanstvo in jih hoče po svoje izrabljati.

Na sestanku smo obdelali tudi težki gospodarski položaj članov. Oba sestanka sta pokazala, da je članstvo dobro poučeno zakaj je ravno JSZ prava delavska strokovna organizacija. Članstvo se je prepričalo, da mora brezpogojno vztrajati na liniji, katero je ustvarila JSZ.

Hrastnik

V nedeljo, dne 20. t. m. bo redni sestanek članstva skupine rudarjev JSZ v cerkveni prosvetni sobi ob 8 zjutraj, t. j. po rani sv. maši. Kdor je zaveden delavec, se bo sestanka udeležil. Vabljeni so pa tudi oni, ki v organizaciji samo vedrijo, za ogli godrnjajo in opravljajo svoje tovariše, delo pa prepuščajo njim. — Na svidenje!

Zveza rudarjev

Ožji odbor »Strokovne zveze rudarjev«, ki je bil izvoljen na občnem zboru v nedeljo 6. avgusta v Trbovljah, se je konstituiral takole: predsednik Kralj Franc, tajnik Logar Vojteh, referent Krišnik Filip, vsi iz Trbovelj, Diacci Alojzij, Huda jama, Ustar Vinčo, Zagorje, Hren Jernej, Kočevje in Ramšak Viljem, Hrastnik.

Papirni kartel in tiskarnarji

Meščansko časopisje je začelo ostro borbo proti papirnemu kartelu zaradi sporazuma z nemškimi kartelom o uvozu papirja v našo državo in zvišanjem cen. V to borbo hoče potegniti tudi delavstvo in delavske časopisje, češ, da bo zaposlitev padla in bo nastala brezposelnost. Javnosti se pa kliče, da je to početje tega kartela velika škoda za narodno prosveto in kulturo. Kar sama od sebe se mi vsiljuje potreba, da kot prizadet papirniški delavec povem svoje mnenje.

Trdi se, da je papir, ki se uvozi k nam, cenejši kot pa naš papir — kar je res — da pa ni za to nobene stvarne potrebe. Trdi se tudi, da je naš papir zaščiten z visoko carino. Poglejmo to visoko carino: za rotacijski papir je znašala prvotno 132 din, sedaj pa 11 din za 100 kg. Za isti papir znaša uvozna carina v Italijo 128 din, v Madžarsko 90 din, Romunijo 342 din, Bolgarijo 100 din, k nam pa celih 11 dinarjev. Zato se je pa tudi uvoz dvignil od 449 vagonov v letu 1927, na 1205 vagonov v letu 1933, in se še stopnjuje. Za nesatiran papir znaša uvozna carina 132 din, v Madžarsko pa 270 din,

v Švico celo 328 din. Pri nas je dobro zaščiten le pisarniški papir. Torej se o dobri carinski zaščiti ne more govoriti. To nizko carino na rotacijski papir pa so mnogi spekulanti izrabljali na ta način, da so v trdih zvitkih uvažali boljše vrste papir pod označbo rotacijski in ga potem doma rezali na poljuben format. Poleg tega pa so Avstrija, Češka in sedaj velika Nemčija forsirale izvoz papirja še s tem, da

Gasilski kongres v Ljubljani

V nedeljo, ponedeljek in torek se je vršil v Ljubljani kongres jugoslovanskega gasilstva. Kongres sam je imel namen poglobiti gasilsko misel, to veliko človekoljubno idejo, pokazati pa tudi organizatorično in tehnično stran organizacije. Na kongres se je zbralo na tisoče gasilcev in sprevod v torek dopoldne je pokazal kako velika je med našim ljudstvom še misel medsebojne pomoči v nesreči. Gasilstvo samo, ki prav za prav ne nudi nobene ugodnosti svojim članom, zahteva pa ob ključu na pomoč samo žrtve, je ven-

dajejo izvoznikom velike olajšave in izvozne premije od 20 do 30 odstotkov prodajne cene. S takim dumping uvozom so imeli korist uvozniki papirja, torej razne papirne veletrgovine in tiskarnarji, ker pri cenah svojih izdelkov kalkulirajo z domačimi cenami papirja, ne pa z uvoženimi.

Kapaciteta jugoslovanskih papirnic se cení na 4200 vagonov letno. Poraba papirja v Jugoslaviji se prav tako cení na ca. 4000 vagonov. Uvozi se pa papirja čez 2000 vagonov letno. Izvoz iz Jugoslavije pa je padel povsem samo zaradi dumpinga velikih izvoznih držav, kar pa naša papirna industrija ne more, ker naša država take majhne industrije nima interesa podpirati. Če je sedaj stremenje kartela v tem, da se uvoz papirja čim bolj omeji, je to pravilno, ker naše papirniško delavstvo že več let sem ni stalno zaposleno vprav zaradi naraščajočega uvoza papirja po dumping cenah. Omejitev takega uvoza pa se skoraj ne more drugače doseči kot s kontingentom. Protestiramo samo proti temu, da se je ta kontingent določil na 460 vagonov, kar je odločno previsoko, če upoštevamo, da ni všteti tu rotacijski papir, ki se ga uvozi okrog 1200 vagonov, kar znaša skupaj 1660 vagonov.

Da je pa papirni kartel zvišal cene ne samo uvoženemu papirju, temveč tudi doma izdelanemu, je pa seveda tista senčna stran in glavni namen kartela, ki gre za čim večjim profitom.

Borba med tiskarnarji in papirnim kartelom se mi zdi in mislim, da se ne motim, zgolj borba za dobičke. Vse sklicevanje na narodno prosveto in kulturo, je samo orožje, ki je pripravljeno za boj. Kdo pa podpira papirno delavstvo, kadar stoji v mezdnem boju? Ko je bilo v boju večko delavstvo, n. pr. »Jutro« ni hotelo objaviti nobenega članka o tej borbi. »Slovenec« je pa prinesel celo napad na organizacije, ki so gibanje vodile. Da bi pa ob takih gibanjih poslali na lice mesta svoje poročevalce, kot jih pošiljajo za mnogo manj pomembne dogodke, jim pa še v glavo ne pade.

Tiskarnarji sedaj robantijo. Če jim borba ne uspe, bodo potem vsaj cene poljubno zvišali, ko bo javnost že na to pripravljena. Tako se dela danes povsod in tudi tukaj ni izjeme.

Mi papirničarji opazujemo to borbo dveh interesentov za čim večje dobičke, iz katerih pa bomo tudi mi morali narediti svoj zaključek s tem, da bomo naš položaj izboljšali.

Papirničar.

Vtisi in misli ob kongresu Kristusa Kralja

(Nadaljevanje.)

V soboto 29. jul. je bila zjutraj mladinska pobožnost na Stadionu. Dopoldne sta bili 2 slovenski zborovanji: za kmečko ljudstvo v veliki uniojski dvorani, za izobražence pa v dvorani Dělavske zbornice. Zadnje zborovanje je organiziral in vodil narodni odbor Katoliške akcije za Slovenijo. Ob koncu istega je krški škof dr. Srebrnič predlagal, naj bi se vršilo naslednjega dne skupno zborovanje Slovencev in Hrvatov, da bi se pogovorili o izvrševanju nalog, pred katere smo katoličani postavljeni v naši državi. Predlog so vsi navzoči z odobravanjem sprejeli, vendar temu se tako zborovanje ni vršilo. Zakaj že precej v začetku ni bilo stavljeno v program kongresa, nam ni popolnoma jasno. O zborovanju s nim več pozneje. Popoldne je bilo v Unioju sklepno študijsko zborovanje, na katerem so se objavile in sprejele resolucije za nov, pravičen, moralen, socialen in političen red. Poročilo kongresnega tajnika je bilo dano v nemščini; prav tedaj je bilo v dvorani več kot polovica poslušalcev iz vrst slovenskega kmečkega in delovnega ljud-

stva, ki od dolgega govora niso niti besede razumeli in se jim je v celem prebralo v slovenskem jeziku le resolucije. Zvečer so se valile nepregledne množice po Tyrševi cesti proti Stadionu, kjer je bila uprizoritev Kurentove masovne »Igre o kraljestvu božjeh«. Tudi o tej več v enem naslednjih odstavkih. Opolnoči so imeli po vseh ljubljanskih žup, cerkvah škofje, ki so se udeleževali kongresa, službo božjo. Noč je večina deželanov prečula ali pa so spali pod milim nebom. — V nedeljo 30. julija je bil zaključek kongresa. Dopoldne je imel na Stadionu sv. mašo s pridigo kardinal Hlond. Precej po kosilu so se začele zbirati okrog Jugoslovanske tiskarne skupine za sprevod, po ulicah in cestah proti Stadionu pa gledalci. Sprevod se je začel pomikati ob treh in je trajal nad eno uro. Kardinal Hlond, škofje, ministri in drugi častni gostje so zavzeli svoja mesta na balkonu hotela Unioja. Sprevod sta odprli državna in papeška zastava in simbol: dečki so nesli mogočen križ, ki so ga obdajale v belo napravljene deklice s palmami v rokah, prednji dve pa sta nosili krono in žezlo. Sledili so po vrsti zastopstvo uniformiranih Poljakov in Hrvatov v narodnih nošah, oddelek jugoslovanske vojske, 10 močnih kolon Slovenskih fantov v krojih z gozdom praporov, četica moškega naraščaja z

rdečimi zastavicami, 10 dolgih kolon Slovenskih deklet v krojih in zopet četa mladenk, skupina trboveljskih rudarjev v črnih uniformah (kardinal se je pred delavci trpini odkril), skupina zagrebških Slovencev, vajenci, roko-delci, zastopstva Rafalevo družbe, Karitativne zveze, Pevske zveze, Sedežne družine, Slomškove družbe, Slov. kat. akad. starešinstva, Akad. zveze, Slov. dijaške zveze, poljskih akademikov, Zveze absolutovov kmetijskih šol, Kmečke zveze s prapori; 3 novi prapori Krščanske delavske mladine (Maribor, Radovljica, Sostro), krepka skupina enotno oblečenih članov iste, 4 prapori Jugoslovanske strokovne zveze (Jesenice, Kamnik, Škofja Loka in Zagorje), okoli 250 članov JSZ s predsednikom na čelu; konjenica, fanfara, predsedstvo in zastave Prosvetne zveze; sledile so nepregledne vrste pristnih in stiliziranih narodnih noš, ki so tvorile najlepši in najdaljši in najbolj pester del spreveda (čudil sem se, da je še toliko tega narodnega blaga med nami!), med njimi skupina Belokranjcev; v konec pa so se uvrstile verske kongregacije. V sprevodu je igralo 15 godb. Na Stadionu so govorili zastopniki vseh navzočih narodov za mir, nato so se vršile litanije z blagoslovom. Tako je bil kongres zaključen. Na ljubljanskih železniških postajah je bil pozno v noč živahen promet.

V času kongresa so bile tri razstave in dva koncerta, ki so jih udeleženci pridno obiskovali. V Akademskem domu sta dva italijanska jezuita uredila »Špansko razstavo«. Po stenah so bili nabiti plakati, ki so jih zasnovali in izdelali komunisti v Rusiji za propagando v inozemstvu, zlasti v Španiji; v njih se norčujejo iz svoje pravoslavne duhovščine (in posredno pač tudi iz katoliške) in jo slikajo kot zaščitnico kapitala in sopovzročiteljico vsega socialnega zla ter kot podpornico fašizma, militarizma in imperializma. Redkejši so plakati, kjer se norčujejo naravnost iz Boga, vere in nauka. Razobešeni so tudi plakati, ki propagirajo Franca in objublajo raj z novo fašistično Španijo. Najbolj zanimive so fotografije iz španske državljanske vojne, ki kažejo zrušene cerkve in samostane, človeške žrtve in mučilno orodje rdeče armade. Žrtve Frankove armade (Baski, bombardementi) se ne omenjajo, zato je vojna enostransko prikazana. Pri mnogih težko ali manj razumljivih lepakih in fotografijah smo pogrešali slovenske razlage v obliki napisov. Po mizah so bili nakopičeni časopisi in brošure. Zdi se nam, da je bila s tako ureditvijo razstave vse pre malo poudarjena misel, da nas pred komunizmom ne bo rešil fašizem, ampak prava krščanska demokracija.

(Dalje prihodnjic.)

N A R O B U

Meščani radi molijo stoje po shodnicah in uličnih vogalih, da se pokazejo ljudem. Meščani radi obsojajo in vržejo prvi kamen v grešnico. — (Nikolaj Berdjajev.) *

Katoličani še niso katolicizem. *

Meščanstvo ne sprejema skrivnosti Golgote: taji križ. — (Nikolaj Berdjajev.) *

Meščanski svet zmaga vselej, kadar krščanski svet prizna zemeljsko mesto za nebeško in se kristjani nehajo čutiti za popotnike na tem svetu. (Nikolaj Berdjajev.) *

Stari svet je religijo podjarmil civilizaciji, toda vendar ne tako, kakor to dela moderni svet, ki religijo stavlja v službo civilizacije in jo smatra za nekaj višjega. — (Jacques Maritain) *

Kaj je več: mrtva resnica ali živa laž? Kaj je več: nauk, ki je sicer resničen, a stoji le v knjigi, gre v votli besedi od ust do ust, a ne žive po njem, ali pa napačen nauk, ki nosi v glavnem žig večnega lažnjivca, a se z eksistenčno silo, s strastjo, za zastavo osebe vse do pogina, obupa, tragične žrtve, blaznosti uveljavlja v življenju? Kaj je več: mrtva resnica ali živa laž? — (Theodor Haecker.) *

Politični in gospodarski zakoni niso čisto fizikalni zakoni, kakor mehanski in kemijski; to so zakoni o človekovih dejanjih in vključujejo v sebi moralne vrednote. Pravica, človečanstvo, resnično ljubezen do bližnjega so bitni deli prave politične in gospodarske strukture. — (Jacques Maritain.) *

Sv. Tomaž uči, da človek potrebuje za moralno življenje vsaj neki minimum blagostanja in materialne sigurnosti, da se more tako razvijati v krepkih. Ta nauk uči, da je socialna beda kakor neka vrsta pekla, kakor so to dobro spoznali Léon Bloy in Péguy. A prav tako pa to tudi pomenja, da socialne prilike, ki privedejo mnogo ljudi v bližino greha, zahtevajo od onih, ki hočejo vršiti božji zakon, nekega junaštva. Po strogi pravičnosti smo dolžni odstraniti takšne prilike ali se pa vsaj truditi, da jih izpremenimo. — (Jacques Maritain.) *

Meščan je križal Jezusa Kristusa. Meščan je na Golgoti ločil svet od Jezusa Kristusa, »denar« — in reveža. — (Nikolaj Berdjajev.) *

Je misterij »denarja« — njega skrivnostna ločitev od duha. Meščanskemu svetu vlada od duha ločeni »denar«. (Leon Bloy.) *

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zumer, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)

Dejanj ne besed!

Čas, v katerem živimo, je čas besed. Zeleti bi pa bilo, da zavlada doba dejanj. To bi bil že skrajni čas, ako se misli človeštvu kaj pomagati. Kar bereš in poslušas so same prazne besede, besede polne obljub in polne fraz. Zalostno pa je, da se ljudstvo tega ne naveliča. Sama beseda ali fraza ne bo ljudstvu prinesla izboljšanja, zato bo treba dejanj. Dejanja so pa vedno v zvezi z žrtvami, tega se pa sedanost boji. Zato govore in obljublajo, ker jih to nič ne velja. Dejanja pa zahtevajo popolnega in celega človeka. Današnji svet pa je poln polovičarjev in od teh ni pričakovati, da bi besede spremenili v dejanja. Zato je treba, da vsak sam sebe do temelja popravi.

Zalostno pa je, da oni, ki so v prvi vrsti poklicani, in imajo tudi največje možnosti, da je pri njih sama beseda, dejanj pa nikjer. Ti samo učijo kako bi moralo ljudstvo živeti, da bi se razmere izboljšale. Mislimo pa, da bi ti morali najprej sami dati zgled, potem bi šele od ljudi zahtevali ono, kar učijo. Podčrtati je treba dejstvo, da delavec, ki ima najmanj izobrazbe in časa, da bi se v vprašanja današnje družbe, da je on vedno in povsod pripravjen za sotovariša ali bližnjega žrtvovati se ne z besedo, ampak z dejanji.

Naj si bo to organizacija ali posameznik, kateri se zavzema za resnično izboljšanje v dejanjih, trpi zaničevanja in preganjanje; primeri se pa tudi, da ga imenujejo starokopitneža ali celo razdirača. Današnji svet pa je že tako naučen, da je dovzetan za to, kar je moderno. Besede so tudi moderne in zato je svet za te dovzet. Kamor pogledaš se ti zdi, da ta pot, katero hodi današnja družba, je pot v pogubo. Zakaj? Ker prevladuje beseda, ne pa dejanja.

Poglejmo bolj natanko bogatine. Ali niso pri njih samo besede in fraze.

Vedno in povsod se sklicujejo na svojo dobroto, usmiljenje in socialnost. Lahko bi bili dobrotniki človeštva, ako bi njih besede in fraze postale — dejanja. Ko bi pa moglo priti do dejanj, jih pa mine njih tako kričeča dobrota. Ali nimajo ti največje možnosti in sredstva, da bi se vsemu človeštvu lahko izboljšalo.

Od nas ubogih delavcev pa zahteva vsak, da bi bili popolni in dovzetni za praktično življenje, čeprav imamo najmanj možnosti in sredstev. Lahko tudi rečemo, da smo boljše, čeravno nas tare pomanjkanje in beda. Kar pogledamo delavstvo organizirano v pravi delavski organizaciji, ali se ni že toliko izpopolnilo, da se večina žrtvuje za svoje tovariše-trpine in to prostovoljno. Z veseljem dela za dobrobit delavstva in s tem za dobrobit celote. Ako bi vsi oni, kateri pravijo, da delajo za izboljšanje, bili bolj dejavni in požrtvovalni, bi se družabni red kmalu popravil. Danes pa je na svetu tako, kdor dela za druge že išče svoje koristi in plačila. Ali je ta kaj boljši kakor tisti, ki samo govori prazne besede. Dejanj ni ne pri enem, ne pri drugem.

Delavstvo, vedno imej pred očmi, kdor gradi z dejanji, postavlja stavbo na skalo, kdor z besedami, pa na pesek.

Kar pogledamo našo matico JSZ, katero tvorimo mi delavci, koliko je že naredila za delavca v svojem 30letnem delovanju. Zakaj? Ker ima vedno pred očmi dejanja, ne besede. Za plačilo pa dobiva preganjanja in obrekovanja. To je dokaz, da je na pravi poti. Mi delavci, ki smo v njej organizirani, pojdemo s podvojneno silo na delo in vsakemu določimo, da le taka organizacija ima bodočnost, katera gradi z dejanji ne pa z besedami.

Dejanja vodijo do zmage — besede pa v propast. K. S.

Važno za onemogle delavce in delavke

Mestnim načelstvom, občinskim upravam, delavcem(kam), ki so izpolnili 70. leto starosti, ter delavcem(kam), ki zaradi onemoglosti ne morejo več izvrševati svojega posla.

S pravilnikom o zbiranju in uporabljanju podpornega sklada za onemoglost in starost z dne 31. marca 1938 se je ustanovil poseben podporni sklad za onemoglost in starost, iz katerega naj bi dobivale onemoglostne oziroma starostne podpore tiste osebe, ki zaradi odlaganja izvedbe zavarovanja za onemoglost, starost in smrt doslej niso mogle pridobiti pravice do onemoglostne ozir. starostne rente. Ker je omenjeni pravilnik dočel prijavní rok za tiste, ki so izpolnili zahtevane pogoje do 31. avgusta 1937, samo do 7. julija 1938, ter je bilo mnogo prosilcev odbitih zaradi prepozno vloženih prijav, zato je minister za socialno politiko in narodno zdravje ta prijavní rok z izpremembami in dopolnitvami omenjenega pravilnika podaljšal do 1. septembra 1939. Pravico do vložitve prošnje imajo vsi delavci(ke), ki so izpolnili 70. leto starosti, ter imajo od 1. julija 1925 do 31. avgusta 1937 najmanj 500 tednov članstva pri kateremkoli OUZD ali trgovski bolniški blagajni v državi. Enako imajo pravico do vložitve prošnje vsi delavci(ke), ki so izpolnili 21. leto starosti, pa zaradi onemoglosti ne morejo več izvrševati svojega posla ter imajo od 1. julija 1925 do 31. avgusta 1937 najmanj 250 tednov članstva. OUZD poziva vse tiste, ki imajo zgoraj omenjene pogoje za starostno

oziroma onemoglostno podporo, da najpозneje do 1. septembra 1. 1939. vložijo prošnje ali pri najbližji občini. Prošnje, ki bodo vložene po 1. septembru 1939, se ne bodo upoštevale kot pravočasno vložene. Dosedanje že vložene prošnje se obravnavajo ter ni treba, da bi se zaradi gornjega poziva prosilci ponovno obračali na urad. Občinske uprave naprošamo, da na krajevno običajni način razglase to objavo.

Minimalne mezde veljajo tudi za nameščence

V neki trgovini v Mariboru je bil zaposlen upokojenec kot nameščeneec. Plačo je dobival tako nizko, da ni dosegla niti minimalne mezde. Ko je bil odpuščen, je vložil proti bivšemu delodajalcu tožbo in zahteval razliko med prejeto plačo in med minimalno mezdo. Tožba je šla skozi vse tri instance. Končno je Stol sedmorice v Zagrebu razsodil, da mora imeti tudi nameščeneec minimalno plačo.

Meščan je človek s prav posebnim duhom ali s prav posebnim pomanjkanjem duha. Meščanstvo je bilo vedno na svetu in že v evangeliju so podani njega večni liki in njih večno nasprotje. — (Nikolaj Berdjajev.)

§ DELAVSKI PRAVNIK

Zastaranje najemnine.

13. K.: Več let ste bili v službi pri nekem podjetju za pridobivanje apna. Leta 1932. se je obrat ustavil, lastnik Vam je službo odpovedal, obljubil Vam je pa, da Vam bo preskrbel novo službo in Vam bo dal tudi še za naprej stanovanje, ki ste ga imeli pri njem dotlej. Pri podjetniku, ki je tudi trgovec, ste jemali tudi živila, ki ste jih deloma odslužili s svojim delom, deloma pa ostali na dolgu. Ko ste mu nekoč dejali, da ne morete več čakati in da si boste morali poiskati službo drugje, Vam je izjavil, da ne boste potem več pri njem zastojni na stanovanju. Ko ste mu omenili, da Vam je on obljubil preskrbeti službo, Vam je naročil, da boste odslej zanj od več strank pobirali najemnino. To delo ste zanj res opravljali do marca 1936, ko ste našli končno službo drugje in se preselili. Julija istega leta Vam je prejšnji gospodar poslal račun za najemnino za stanovanje ter za specerijo. Dolga niste priznali. Sedaj Vam preti s tožbo. Vprašate, kaj naj napravite.

Odgovor: Če Vam je podjetnik obljubil stanovanje zastojni, najemnino niste dolžni plačati, posebno če ste zanj pobirali od drugih strank najemnino. Blago, ki ste ga vzeli v podjetnikovi trgovini, morate plačati, če še niso pretekla od nakupa tri leta. Če so pa tri leta že pretekla in med tem dolga niste nikoli priznali, tudi tega računa niste dolžni plačati. Najemnina in zahteve trgovcev za prodano blago zastarajo vse v treh letih. Če ste kupili zadnjikrat marca 1936, ko ste se izselili, boste z uspehom ugovarjali tako za najemnino kot za dolg za specerijo.

DELAVSKE ŽENE IN DEKLETA pišejo

Minki Savnikovi v slovo!

Ko smo Te poznali v naših vrstah, ko si vsa smehljajoča prestopila prag naše tovarne, si nismo mislile, da se bomo tako kmalu morale ločiti. Dobro nam je še v spominu tisti trenutek, ko smo Te spoznale, da si začela nositi pod srcem svoje najdražje, pa vendar, v najbolj napornem delu nisi omagala in s tem si žrtvovala svoje dragoceno življenje. Ko smo se poslavljale v nadi, da se vrneš po nekaj mesecih zopet med nas, smo si stiskale roke ter nismo vedele, da si gledamo zadnjič v oči. Z veseljem upanjem si se podala v bolnišnico. Dočakala si srečna, da si povila tako ljubečo hčerko in komaj si čakala, da zagledaš svoj dom.

Ali volja Njega, ki je ustvaril svet, Te je priklenila na posetljo. Ostala si v nji, in prej tako čista si začela nankrat hirati. Ko smo Te gledale po dolgih tednih na bolniški posetlji in videle izmučeni obraz komaj 26 letne matere-delavke, smo si mislile, koliko mora mati-delavka pretrpeti in vse življenje žrtvovati, samo da bi preživela svoje drage otroke. In ko so ti začele moči popuščati, si še zmeraj rada pripovedovala o tovarni, o sodelavkah, o organizaciji.

Zajokale smo, ko smo slišale, da si se 4. avgusta preselila iz doline trpljenja v cvetoči raj, pustivši svojo hči pri življenju. Verjelo nismo, a danes, ko počivaš v dragi domači zemlji, ti obljublamo kot zavedne članice JSZ, da Te bomo kot mater, delavko, pridno, pošteno in vzorno tovarišico ohranile v lepem in trajnem spominu.

Naj Ti bo lahka domača gruda!

Tvoje sodelavke.

Opozorilo!

V zadnjem času, posebno kadar pošiljajo skupine centrali razna poročila in je obseg pisem nekoliko večji, ta pisma premalo frankirajo, kar ima za posledico, da mora centrala plačati porto, ki znaša dvakrat toliko, kakor normalna pristojbina za pisma.

Ker so ti izdatki precej znatni, prosimo vse tajnike krajevnih skupin, naj pisma zadostno frankirajo in nam na ta način prihranijo stroške za kazenski porto.

LEPO IN POCENI

tiska časopise, knjige, revije, letake in drugo

*

ZADRUŽNA TISKARNA

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17, TELEFON ŠT. 30-67